

HRVAT NA ČELU NAJSTARIJEGA POKRETA
ZA UJEDINJENU EUROPU

Hrvatska mladež *zna što je bilo* i zato sam optimist!

Europska unija ne smije prepustiti da o njezinoj sudbini odlučuje manje ili više sklona Trumpova vlada u Americi bez njezina ravnopravna udjela. Prevelika je cijena europskoga mira da bi bio predmet trgovine. Europa ima dovoljno snažno gospodarstvo, tehniku i znanost da se može sama potruditi ojačati vlastitu snagu

Što je Europa postigla, treba svjedočiti drugima – Pavo Barišić

Pavo Barišić

Razgovarao: VANJA VINKOVIĆ

Uvjereni Europejac, hrvatski sveučilišni profesor i bivši ministar obrazovanja dr. sc. Pavo Barišić izabran je za novoga predsjednika Međunarodne paneuropske unije, najstarijega pokreta za ujedinjenu i snažnu Europu od njezina osnivanja 1922. godine. Barišić je i poklonik djela *oca Domovine* Ante Starčevića pa je upravo u Starčevićovoj filozofiji prava prepoznao najuzvišeni je ideje i dalekosežna promišljanja hrvatske i europske politike na modernim demokratskim i liberalnim načelima, što je uvelike unio i u svoje dugogodišnje političko i društveno djelovanje, naravno u okolnostima svojega vremena. O tomu svjedoči i Barišićeva publicistička uspješnica *Ante Starčević – Ideali slobode i prava* objavljena 2022. u nakladi *Školske knjige*. Za *Hrvatski tjednik* s Barišićem razgovaram o geopolitičkim aktualnostima i položaju EU i RH unutar međunarodnih konstelacija kojima se stvara najnoviji svjetski porredak.

Bolja budućnost Europe i svijeta

● **Nedavno Vas je na Općoj skupštini Međunarodne paneuropske unije u Strasbourgu dvjestotinjak zastupnika iz cijele Europe izabralo za svojega novoga predsjednika. Vi ste prvi Hrvat i četvrti predsjednik Paneurope od njezina osnivanja 1922. godine. Što za Vas, ali i općenito hrvatsku politiku, znači ovo golemo povjerenje koje ste dobili za vođenje najstarijega pokreta za ujedinjenu i snažnu Europu?**

Nakon niza istaknutih predsjednika, koji su svojim vizijama pridonijeli mirotvornom i demokratskom ujedinjenju Europe, utemeljitelja Richarda Coudenhove-Kalergija, dvojice zastupnika u Europskom parlamentu Otta von Habsburga i Alaina Terrenoira, doći na čelo Paneuropske unije doista je veliko priznanje, kako za mene tako i za hrvatsku politiku. Ali je ujedno i golem odgovornost prema brojnim članovima i organizacijama kao i prema očekivanjima koja se postavljaju pred

paneuropski pokret. Idejno naslijeđe obvezuje na skupno djelovanje i služnje uzvišenim idealima. U nastupnome sam govoru izrazio radost i pripravnost za zajednički rad na ostvarenju vizije za ujedinjenje Europe i mirotvorno uređenje svijeta. Trudit ću se u suradnji sa svima opravdati očekivanja dostojanstvene paneuropske obitelji razgranate diljem Europe kroz četrdeset organizacija članica u trideset zemalja. Zauzimat ćemo se za jačanje postojećih paneuropskih organizacija. Širit ćemo Paneuropu u sredine gdje postoji potreba i volja za djelovanjem. Isto tako, potrebno je danas u vrijeme preustroja svjetskoga poretka ponovno oživljavati paneuropski duh gdje je posustao ili zamro. Zajedno ćemo saditi paneuropsko sjeme gdje se još nije zametnulo. Zauzimat ćemo se za pomlađivanje pokreta u skladu s vizijom utemeljitelja koji se obraćao mladeži Europe. Svaka generacija treba paneuropsku viziju iznova jačati i preporučati. Ona je dragocjen smjerokaz u bolju budućnost Europe i svijeta.

● **Zanimljivo je da je i novoizabrani glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije bivši novinar i hrvatski diplomat Vanja Gavran. Možemo li reći kako je paneuropski pokret sada čvrsto pod našim hrvatskim vodstvom?**

U Predsjedništvo Međunarodne paneuropske unije izabrana su tri člana iz Hrvatske. Po tri člana imaju samo još dvije najrazgranatije paneuropske organizacije u dvjema najvećim europskim zemljama, u Francuskoj i Njemačkoj. Nemaju sve zemlje svoje predstavnike u Paneuropskoj uniji. U Predsjedništvo se biraju članovi prema svojemu ugledu i uspješnoj paneuropskoj djelatnosti. Po jednoga predstavnika imaju sljedeće zemlje: Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija, Rumunjska, Slovačka, Švedska i Ukrajina. Ponosan sam na jednoznačnoj potpori koju je dobio prijedlog Vanje Gavrana za glavnoga tajnika. Osobito je pohvalno o njemu govorio dosadašnji predsjednik Alain Terrenoire. To je potvrda njegova izvrsnoga i predanoga rad u prethodnome petogodišnjem razdoblju na dužnosti zamjenika glavnoga tajnika, ali i njegove višegodišnje uspješne paneuropske djelatnosti na

raznim poslovima, kako u Međunarodnoj, tako i u Hrvatskoj, a ranije i u Paneuropskoj uniji Bosne i Hercegovine.

● **Sve je to priznanje i za dosadašnji uspješni rad Hrvatske paneuropske unije od njezina osnivanja 1991. godine, a na čijem ste se čelu izmjenjivali s vrsnim hrvatskim intelektualcem i akademikom Mislavom Ježićem?**

Od osnivanja 27. svibnja 1991. Hrvatska paneuropska unija stekla je znatan ugled zauzimanjem za slobodu, državnu nezavisnost i međunarodno priznanje Republike Hrvatske, ali isto tako i za njezinu integraciju u europsku obitelj demokratskih i slobodnih zemalja. Prvi predsjednik akademik Mislav Ježić istaknuo se svojim radom, erudicijom, višezjezičnošću i paneuropskim vizijama kao jedan od vodećih promicatelja europske kulture i zagovornik ujedinjene Europe. Tadašnji predsjednik Međunarodne paneuropske unije Otto von Habsburg predložio ga je već na prvoj Općoj skupštini nakon prijma Hrvatske paneuropske unije, koja je održana u Europskom parlamentu u Strasbourgu krajem 1994., za svojega prvoga suradnika, za izvršnoga potpredsjednika Međunarodne paneuropske unije. Izabran je sada po sedmi put u Predsjedništvo. No s obzirom na moj izbor za predsjednika zahvalio se nakon trideset godina na dužnosti potpredsjednika pa je na to mjesto izabran član iz Francuske. U svojemu nastupnom govoru kao predsjednik zahvalio sam akademiku Ježiću na poseban način što je i mene inicirao u paneuropsku obitelj te za njegov znatan prinos širenju i jačanju paneuropske misije kako u Hrvatskoj tako i diljem Europe. Kao što ste dobro zapazili, izbor predsjednika priznanje je ujedno za cjelokupnu djelatnost Hrvatske paneuropske unije koja je u svojim redovima od osnivanja okupljala vrsne i ugledne intelektualce poput prvoga predsjednika Hrvatskoga sabora Žarka Domljana, dopredsjednica Nevenke Nekić i Milene Žic-Fuchs, da spomenem samo neka imena, sve do sadašnjega člana Predsjedništva Andreja Plenkovića te potpredsjednika Davora Ive Stiera i Karla Resslera.

● **Kako ćete voditi Paneuropu i koje će biti glavne smjernice djelova-**

nja s obzirom na aktualne geopolitičke okolnosti koje, na žalost, sve više podsjećaju na one koje su i potaknule njezina osnivača, grofa Richarda von Coudenhove-Kalergija, da osnuje tu organizaciju nakon strahota Velikoga rata?

Želio bih nastaviti veličanstvenu misiju svojih prethodnika na planu političkoga ujedinjenja Europe. Vrijeme koje nadolazi ne oskudijeva kušnjama.

ja primjeren politički okvir vladavine zasnovane na ljudskom dostojanstvu.

Europa kao neovisna i suverena sila

● Organizacija kojoj predsjedavate potiče uljudbeno europsko zajedništvo i prijateljsku suradnju među europskim narodima i suverenim državama. Kako biste raščla-

benoj i vojnoj komponenti. Zanimljivo je sigurnosni kompleks zbog uvjerenja da je prošlo vrijeme ratova. No kod europskih se građana ubrzano razvija svijest o značenju sigurnosti i samoobrane. Pitanje je hoće li vladajuće elite biti u stanju dostojno zastupati svijest i težnje građana.

Za usporedbu valja imati pred očima stanje u kojemu se Europa nalazila prije jednoga stoljeća kako je opisao utemeljitelj Paneuropske unije Richard Coudenhove-Kalergi: "...u vojničkom joj smislu prijeti ruska invazija, u gospodarskom je ugrožava američka konkurencija; grca u dugovima, rascjepkanošću, nemirima, oslabiljenosti; razdiru je nacionalni i socijalni sukobi; teško je oštećena u jačini stanovništva i industrijski; u gospodarskom je i novčarskom kaosu. I tako iz te jadne sadašnjice pluta ususret svojoj neizvjesnoj budućnosti". Zacijelo se ujedinjenjem Europa izbavila iz većine od pobrojanih nevolja. Ne grca u dugovima. Nije oslabiljena. Ne razdiru je nacionalni i socijalni sukobi niti je u kaosu. Ali prve dvije nevolje još su prisutne: prijetnja ruske invazije i američka konkurencija.

Kako će Europa proći u odnosu na američku administraciju i novoga "šerifa u gradu", koji izjavljuje da Europska unija nije osnovana kao saveznik nego ugroza Americi, to će se još vidjeti. Tu vjerojatno nije dobro upoznat s poviješću Paneuropske unije. Jer su i Richard Coudenhove-Kalergi i Otto von Habsburg upravo za vrijeme boravka u SAD-u iskvalificirali kompatibilan plan ujedinjene Europe i Amerike kao predvodnica slobodnoga i demokratskoga svijeta. U svakom slučaju, Europa treba jačati zajedničku vanjsku politiku i vlastitu obrambenu moć kako bi mogla štiti život, slobodu i blagostanje građana. Prije sedam i pol desetljeća šest zemalja pokrenulo je gospodarsko i političko povezivanje Europe. Sada je Unija narasla na 27 zemalja – od Atlantika do Crnoga mora.

● Stječe se dojam kako birokratiziranost EU i očiti demokratski deficit pri izboru njezina vodstva, uz ustaljeno sebičarenje najjačih država članica u odnosu na interese slabijih srednjoeuropskih partnera poput Hrvatske, Slovenije, Češke, Slovačke, Mađarske i istočnoeuropskih baltičkih zemalja, ozbiljno ugrožava

Pavo Barišić i Vanja Gavran

Pred nama se otvaraju izazovi ratnih sukoba, invazija na europske zemlje, carinskih zatvaranja tržišta, unilateralne politike, urušavanja postojećega liberalnoga poretka svijeta. Za sljedeće razdoblje istaknuo bih sljedeće prioritete kojima valja odgovoriti na izazove: *sloboda, mirotvornost, solidarnost i demokracija*. Primarni orijentir ostaje i dalje – sloboda i mir. Paneuropsko geslo pri tom podsjeća da u nužnim stvarima treba jačati zajedništvo. Solidarnost i ljudsko bratstvo nužni su u obrani i koheziji društva. Za dvojbena pitanja treba čuvati slobodu mišljenja u različitosti. Tolerancija je formula kojom su europska društva od prosvjetiteljstva razvila najveći stupanj slobode izražavanja različitosti od svih dijelova svijeta. Pri tom je demokraci-

nili sadašnje političko i gospodarsko stanje Europske unije (EU), kao provedbenoga projekta osnovnih zamisli Paneurope, u odnosu na globalizaciju koja sve više podsjeća na Orwellovu fikciju?

Europska unija danas je jedna od pet vodećih svjetskih sila. Po broju stanovnika nalazi se na trećem, a po površini na četvrtome mjestu u pentarhiji. U više je područja na prvome mjestu. Znatna je sila po gospodarskoj i tehničkoj komponenti. S oko sedam posto svjetskoga stanovništva ostvaruje oko 22 posto svjetske industrijske proizvodnje. Daje gotovo dvije trećine ukupne razvojne pomoći svijetu. Tri se članice nalaze među G7 – Francuska, Njemačka i Italija, a donedavno i Ujedinjeno Kraljevstvo. Zaostaje u obram-

va smisao jednakopravnosti i sve vraća na banalnu postavku sile, što svjedočimo u nedavnim sastancima "velikih" gdje je bilo mjesta i za Ujedinjeno Kraljevstvo koje je izašlo iz članstva EU, a na koje nisu pozvani predstavnici "malih" nacija vezano uz novonastali spor sa SAD-om oko Ukrajine?

Slažem se posve s Vašom prosudbom o prevelikoj birokratiziranosti Europske unije. Jedan od vodećih europskih intelektualaca, njemački teoretičar međunarodnih odnosa Herfried Münkler, u svojoj je knjizi *Svijet u nemiru. Poredak sila u 21. stoljeću* poentirano upozorio na takvo kritično stanje zbog kojega bi Europska unija mogla izići iz "direktorija svjetskih sila". Poručio je da bi se napokon trebala transformirati "od prezaopslena tvorca pravila i upravitelja pomoću direktiva u aktera sposobna djelovati u smislu politike moći". Mi u Paneuropskoj uniji smatramo kako su za takvu preobrazbu neophodne strukturne i institucionalne reforme koje bi osnažile političku djelotvornost i zajedništvo. Jačanje vanjske i obrambene politike već se nazire. Za političku učinkovitost nužno je zadiranje u prava veta u bitnim pitanjima sigurnosti i zajedničke politike. Neophodna je strateška suverenost Europe. Jer za uspješan opstanak EU u multipolarnome svijetu kao svjetske sile nužno je dovršiti paneuropski projekt političkoga ujedinjavanja te s osnova svojega specifičnoga modela i mirotvornih načela suprotstavljanje povratku politike moći i interesnih sfera. Bitno je pri tom za ujedinjenu Europu osloniti se na vlastite snage i izvore.

● **Nije li to kaubojski način "rješavanja" problema koji upravo promovira američki predsjednik Donald Trump, a trebao bi biti odbojan autentičnim europskim političarima, ako imamo učimo iz povijesti, pogotovo turbulentnih 19. i 20. stoljeća?**

Nakon predsjedničkih izbora u Sjedinjenim Američkim Državama, koji su se održali 5. studenoga 2024., predsjednik Alain Terrenoire i ja, tada na dužnosti glavnoga tajnika, uputili smo poruku članicama Paneuropske unije. U poruci smo istaknuli značenje demokratskoga čina kojim je izražena volja američkoga naroda. Pri tom smo ukazali na određene posljedice kako za

Europu tako i za cijeli svijet. Izborni uspjeh Donalda Trumpa za američkoga predsjednika prisiljava Europu da realno sagleda dalekosežne političke promjene koje slijede te da izvede pra-

kao neovisnoj i suverenoj sili u svim područjima. Upozorili smo već tada, što sada dolazi jasno na vidjelo, kako Trumpov izbor (a izabrao ga je američki narod) predstavlja daljnji pokazatelj

Neophodna je strateška suverenost Europe

vilne zaključke. Podsjetili smo kako je još 1923. Richard Coudenhove-Kalergi u predgovoru programskoj knjizi *Paneuropa* napisao: "Europa je gotovo izgubila svoje samopouzdanje pa očekuje pomoć izvana: jedni od *Rusije*, drugi od *Amerike*. Oba su ta nadanja za Europu smrtna pogibelj. Ni Zapad ni Istok ne žele spasiti Europu: Rusija ju želi osvojiti, Amerika ju želi kupiti." Kako bi se suprotstavila tim promjenama, Paneuropska unija mora, vjerna ciljevima svojega utemeljitelja, utrti put Europi

kraja razdoblja multilateralizma i povratka u doba žestokih sukoba velikih sila. Upravo je utemeljitelj Paneuropske unije bio idejni tvorac kovanice "Pax Americana" za razdoblje koje postupno iščezava pred našim očima.

Bipolarizirani svijet SAD-a i Kine

● **Kako bi se EU pregovarački trebala postaviti prema glavnim svjetskim "igračima" kao što su SAD i Kina, kojima slijedi međusobno gos-**

podarsko-financijsko i tehnološko-vojno "pripetavanje" za hegemonu 21. stoljeća, dok bi Ruska Federacija objema silama trebala poslužiti kao moguća prevaga u toj "kockarskoj" geopolitičkoj utakmici?

Europska unija ne smije prepustiti da o njezinoj sudbini odlučuje manje ili više sklona predsjednička administracija u Americi bez njezina ravnopravna udjela. Prevelika je cijena europskoga mira da bi bio predmet trgovine. Europa ima dovoljno snažno gospodarstvo,

tehniku i znanost da se može sama potruditi ojačati vlastitu snagu. Mora moći obraniti svoje vrijednosti na kojima počiva. Ako se mnoge zemlje – od Ukrajine do Moldavije, Gruzije ili Armenije – danas žele pridružiti Europi, to je prije svega zbog europskih vrijednosti. Najnovije ispitivanje javnoga mnijenja čak u Kanadi pokazuje da je EU za veći broj građana poželjnija nego susjedne SAD. Potrebno je stoga čuvati i braniti europske vrijednosti. Europa treba graditi vjerodostojnu

i neovisnu obranu. Mora se trgnuti iz iluzije da će netko drugi braniti njezine granice i vrijednosti. Ujedinjena Europa oskudijeva za sada u nekoliko bitnih elemenata za visoku razinu obrambene i političke učinkovitosti kao druge velesile. Ali ima najvišu razinu mirotvornih vrijednosti i poželjna načina života. Slijedeći misiju i načela na kojima je zasnovana, može još djelotvornije privlačiti snage u svijetu koje se odupiru nasilnim promjenama granica i agresijama na suverene drža-

Otto von Habsburg među prvima je spoznao Putina!

● U razgovoru koji sam vodio s drugim predsjednikom Paneurope i hrvatskim domoljubom Ottom von Habsburgom za potrebe snimanja svojega dokumentarca *Otto i Hrvati/Otto und die Kroaten* još 2008. godine, on mi je tijekom snimanja skrenuo pozornost na opasnost od politika Vladimira Putina koje će dovesti do rata u Europi! To mi je tada bilo šokantno, no izgleda da je dobar Otto imao pravo. Ako takvo što, naravno, možete (re)konstruirati iz svojega dugogodišnjega poznanstva s njim, kako bi nas danas savjetovao u odnosu na Putina i općenito stanja u Europi?

Dragocjena su Vaša svjedočanstva zabilježena u dokumentarnom filmu o Ottu von Habsburgu, velikom paneuropskom predsjedniku i jednomu od najznačajnijih europskih vizionara u 20. stoljeću. Njegov sam životni put opisao u jednoj prigodi kao veličanstven i dostojanstven hod carske visosti po rođenju, po nemirnoj i u dvjema svjetskim kataklizmama uzavreloj Europi, kao istinskoga paneuropskoga demokrata, po uvjerenju, koji je bitno pridonio njezinoj smirenju i ujedinjenju. Jedna od posljednjih vijesti pred kraj života 2011., koja ga je ispunila osobitom radošću, bila je vijest da je Europsko vijeće zaključilo pregovore i prihvatilo članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji. Jer kao brižni skrbnik osobito naroda koji su pripadali Kruni obitelji čiji je bio prestolonasljednik, životni mu je san bio vidjeti ih objedinjene u demokratskoj Europi. Posebice mi je drago što je upravo taj Vaš, odnosno naš zajednički film premijerno prikazan prigodom svečanoga obilježavanja pristupanja Republike Hrvatske u Vukovaru 2013. A prikazan je, među ostalima, i u Beču, i u Europskom parlamentu u Strasbourgu, i u Banjoj Luci.

Otto je doista među prvima prepoznao i ukazivao na tirske crte u Putinovoj vladavini. Mogao je te pojave raspoznati na temelju vlastitoga bogatog političkoga znanja i iskustva. Imao je nesvakidašnju pronicljivost oštroumnoga zapažanja o ljudima i uočavanja detalja u događajima. Vjerojatno bi nam danas savjetovao da se odlučno odupremo "putinizmu" i agresiji na suverene države kao što se on hra-

Dva predsjednika – Otto von Habsburg i Pavo Barišić

bro među prvima suprotstavio "hitlerizmu" i tadašnjem nasilnom rušenju međunarodnoga poretka. Kao što je među prvima spoznao da će pisac djela *Mein Kampf*, koji je bio rođen kao građanin Habsburške Monarhije, odvesti Europu i svijet u strahovit rat, tako je među prvima naslutio da bi bivši službenik KGB-a mogao megalomanski krenuti u invaziju na europske zemlje. Vrativši se u Sankt Peterburg, Putin je navukao velike cipele Petra Velikoga i povezo ih s megalomanskim sovjetskim imperijalnim vizijama druga Džugašvilija.

No kao što je Otto von Habsburg odbio svaki razgovor s Hitlerom i pozive na večeru kod Hermanna Göringa, vjerojatno bi savjetovao današnjim pregovaračima da budu oprezni s agresorima te vode računa o načelima pravednoga mira i održanja Povelje Ujedinjenih naroda. Pregovori za pravedan mir nisu trgovački sporazum, nego podloga za opstojnost mirotvornoga poretka svijeta.

ve. Pri tom je njezin položaj ovisan o unutarnjem jedinstvu. Ako u tomu ne uspije, Europska unija izlazi iz uloge velesile. Što je EU potrebno za održanje statusa velesile? Nužno je ojačati autoritet i prostor za vanjsku politiku. To su pokazali zaključci konferencije o budućnosti Europe. Intenzivno se radi na uspostavi "zajedničke vanjske i sigurnosne politike" (*Common Foreign and Security Policy*). Visoka povjerenica za vanjsku politiku i sigurnosnu politiku, bivša predsjednica Vlade Estonije, Kaja Kallas ulijeva povjerenje. No *Lisabonski ugovor* ne daje dovoljnu osnovu za donošenje odluka o ratu i miru bez odobrenja država članica. Paneuropski vizionari više od stoljeća nude rješenja za mirotvorno uređenje svijeta. Misija Europske unije proizlazi iz paneuropske filozofije. Potvrđuje kako je moguće zasnovati pravedan poredak na suživotu u različitosti. Što je Europa postigla, treba svjedočiti drugima. Tu je paneuropsku misiju predsjednik Alain Terrenoire sažeo u geslo svojega mandata u kvartetu vrlina koji glasi – *snažna, neovisna, suverena i solidarna Europa*.

● **Koja su Vaša predviđanja za okončanje brutalne ruske agresije na Ukrajinu i kakve će posljedice biti za EU, odnosno cijeli Stari Kontinent, te može li doista doći do nastavka ratovanja s Ruskom Federacijom uključujući ostale europske države ako Trumpova Amerika nastavi izravno "pregovaranje" s Putinovom Rusijom bez sudjelovanja EU, pa čak i same Ukrajine?**

Mir je najveća vrijednost. Ali se teško može postići teritorijalnim ustupcima agresoru bez sudjelovanja u pregovorima – kako Europske unije, tako i Ukrajine. To smo mi u Hrvatskoj i te kako osjetili na vlastitom iskustvu. EU bi trebala staviti na raspolaganje svoje oružane snage za nadzor primirja pa ako bude nužno i za pomoć ukrajinskoj otporu u oslobađanju teritorija koje je Rusija nezakonito okupirala. Istodobno, proces pristupanja svih zemalja kandidata jugoistočne Europe, kao i Ukrajine, Moldavije i Gruzije – ako ova podnese zahtjev za članstvo – mora se ubrzati unutar jasno definiranoga geopolitičkoga okvira. Međunarodni poredak trenutačno je multipularan. Ali

nije sigurno da će takav ostati. Jer postoje snage koje ponovno vuku prema bipolarizaciji svijeta između dviju vodećih svjetskih sila – SAD-a i Kine. U Pariškoj deklaraciji, donesenoj u travnju 2024., Paneuropska je unija potvrdila da se mir može osigurati prije svega osloncem na vlastite snage. U mir kao najveću vrijednost treba ulagati znatan napor i sredstva. Snažna obrambena moć još je uvijek najpouzdanija za osiguravanje mira i slobode.

Tri Pilarova geopolitička imperativa

● **Kakva je u svemu tomu pozicija Republike Hrvatske i na što bi se državotvorno ozbiljna i nacionalno odgovorna politika trebalo usredotočiti kako bismo imali održivu hrvatsku državu koju možemo bez bojazni ostaviti u nasljeđe sljedećim hrvatskim naraštajima?**

Za odgovor na pitanje o današnjem položaju Republike Hrvatske podsjetio bih na tri imperativa koja je Ivo Pilar formulirao u svojem *Diktatu geopolitičkoga položaja*, objavljenomu u časopisu *Kroacija* 1924. Na prvome je mjestu istaknuo kako se Hrvatska treba kulturno odrediti prema vlastitome stoljetnom položaju na razmeđu svjetova. Naznačio je kako nužno mora razvezati *polutanski čvor* u kojemu je povijesno bila raspolučena između "dvaju stolaca", zapada i istoka, Srednje Europe i Balkana. Na tu njegovu geopolitičku dvojbu mogli bismo danas odgovoriti kako je Hrvatska pristupanjem Europskoj uniji presjekla *polutanski čvor* i potvrdila vlastito opredjeljenje prema svijetu koji više odgovara njezinoj naravi i europskim vrijednostima građana. Drugi je diktat vezan uz političko jedinstvo o temeljnim ciljevima. Povijesno je hrvatski državni prostor pripadao različitim političkim tvorevinama. No težnja hrvatskoga naroda za vlastitom državnošću ispunjena je u Domo-vinskome ratu stjecanjem neovisnosti i slobode. Članstvo u EU konačna je potvrda postignuta političkoga jedinstva i priznatoga identiteta koji se na načelima demokratske supsidijarnosti provodi u zajednici slobodnih europskih naroda. Za Pilara je najveći izazov treći geopolitički diktat koji zahtijeva

prometnu povezanost sjevera i juga, kontinentalne i pomorske Hrvatske, Srijema, Slavonije i Zagorja s Istrom, Dalmacijom i dubrovačkim zaleđem. Najviše je prije stotinu godina zdvajao nad nepovoljnom prometnom povezanošću obale s kopnenim zaleđem. U tome je vidio goleme zapreke za povoljan gospodarski i prometni razvitak kakav su pokazivale druge zemlje u Europi. Čak je naglašavao kako su "Velebit i Dinara glavni krivci propasti Hrvatskoga Kraljevstva" jer su zatvarale većem dijelu hrvatskoga naroda put na more. Ali i to je uspješno svladano. Sjetimo se samo s kakvim je ponosom slavio prvi hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman probijanje tunela Sv. Rok i kako smo u međuvremenu izgradili zavidnu prometnu povezanost. Pelješkim je mostom kopneno povezana cijela Hrvatska. Možemo zaključiti iz geopolitičkih razmatranja kako je u strateškim ciljevima mnogo toga postignuto članstvom u EU. Uz obnovu i izgradnju održava se gospodarska stabilnost i smanjuje zaduženost. Kreditni rejting Hrvatske raste. Jača socijalna kohezija. Povećava se zaposlenost. Ali u postignućima ne treba previdjeti ni određene poteškoće i izazove s kojima se valja nositi.

Slažem se s Vama da jedan od najvećih izazova predstavlja povećano iseljavanje iz RH. Ulazak na zajedničko europsko tržište donio je očito prednosti, ali i veću konkurentnost koja vodi odlijevanju radne snage. Potrebno je popravljati socijalni standard i stimulirati građane da u domovini mogu ostvariti dostojan život. Ali je ponajviše potrebno jačati svijest mladih o geopolitičkome imperativu koji se danas nalazi pred njihovim naraštajem. No i tu sam optimist. Optimizam ulijeva kada vidimo kako su naši mladi na proslavi vrhunskih sportskih uspjeha prepoznali geopolitičku poruku svojoj generaciji u hit pjesmi koja govori o tome koga treba pitati "ako ne znaš što je bilo". Završetak je više nego poučan za naraštaj rođen u vrijeme slobode: neka raste da je mogu braniti kada stari odu. Nema bojazni za zemlju čija mladost znade prepoznati ključne geopolitičke imperATIVE.

